

Bolwerk van spionnen

Spionage, geheime codes, dubbelagenten en verraad. Het enorme aantal boeken en films over de Koude Oorlog bewijst hoezeer deze altijd tot de verbeelding heeft gesproken. Sinds de Oekraïneoorlog is dit onderwerp actueler dan ooit. Wat gebeurde er nadat de geallieerden Berlijn in 1945 in vier bezettingszones hadden verdeeld? Hoe bespioneerden zij elkaar? En wat maakt Berlijn volgens de Duitse veiligheidsdienst nu opnieuw 'hoofdstad van spionnen'?

Geen andere Europese metropool symboliseert de turbulente Koude Oorlog zozeer als het gedeelde Berlijn. Wederzijdse spionage was daarbij cruciaal en markante kernpunten daarvan worden in deze colleges belicht. Al in 1946 mochten de West-Duitsers vanwege de strijd tegen het communisme weer een buitenlandse inlichtingendienst opzetten. We bespreken spionnen en schandalen van deze Organisatie Gehlen, later de Bundesnachrichtendienst (BND). Ook andere geheime diensten komen aan bod.

West-Berlijn groeide uit tot spionnerend oog achter het IJzeren Gordijn. In dat verband bespreken we o.a. de Russische blokkade in 1948 en de legendarische Luchtbrug alsmede Kennedy's bezoek in 1963. Befaamde overblijfselen van het wankel evenwicht in de Koude Oorlog zijn het Amerikaans-Britse af luisterstation op de Teufelsberg en de Glienicker brug, waar men spionnen uit Oost en West ruilde. Afsluitend krijg je een kijkje in huidige verbluffende spionageaffaires in Berlijn en Duitsland. De colleges worden rijkelijk geïllustreerd met powerpointbeelden en bijzondere romans en films.

Programma

1. De geallieerden in Berlijn 1945. Vier zones, honger, puin en de mythe Trümmerfrauen.
2. De West-Duitse inlichtingendienst. Ontstaan, oud-nazi's en dubbelagenten.
3. Andere geheime diensten in Berlijn. Wederzijdse spionage, moord, diefstal en ontvoering van wetenschappers.
4. Luchtbrug 1948-1949. Feiten en mythen van deze legendarische krachttoer.

5. West-Berlijn als spionerend oog achter het IJzeren Gordijn. Spionagestation Teufelsberg, strijd om de stad en het belang van Kennedy's bezoek 1963.

6. Spionnenstad Berlijn 2025. Recente spionageaffaires en oude overblijfselen.

Cursusnummer	26WV-1G09
Docent	<i>Marianne Vogel</i> Marianne Vogel (1958) is persoonlijke coach en literatuurwetenschapper. In haar advies- en coachpraktijk De Bosvogel te Assen begeleidt zij cliënten. Daarnaast geeft ze cursussen en leesgroepen. Marianne Vogel is gepromoveerd in de Letteren en in de Algemene Wetenschappen. Haar specialiteiten zijn literatuur- en cultuuranalyse, zingeving en creatieve omgang met problemen.
Vakgebied	Geschiedenis
Seizoen	2026 winter/voorjaar
Dag	Donderdag
Inschrijven voor	vr 23 jan. 2026
Tijd	11.15-13.00
Cursusdata	05-feb., 12-feb., 19-feb., 05-mrt., 12-mrt., 19-mrt., 26-mrt.
Prijs	€ 175,-
Aantal colleges	6
Werkvorm	Hoorcollege met ruimte voor vragen en discussie
Cursusmateriaal	Ter verdieping kun je twee romans lezen. 1. Joseph Kanon: <i>De goede Duitser</i> (oorspr. The good German). 2. Marianne Vogel: <i>Speelbal van spionnen</i> . Berlijnse thriller.